

Varianti redazionali ed emendatio *ope ingenii*
nella *Storia di Apollonio re di Tiro*

1. Testimoni principali

- A Firenze, Biblioteca Medicea Laurenziana, plut. LXVI, 40 (sec. IX^{ex})
 Va^c lezioni annotate sul cod. Biblioteca Apostolica Vaticana, lat. 1984, (sec. XIIⁱⁿ)
 P Paris, Bibliothèque Nationale, lat. 4955 (sec. XIV^{ex})

α = rec. α

α^I

- φ Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, lat. 4 (sec. X^{ex} o XIⁱⁿ)
 F Leipzig, Universitätsbibliothek, 431 (sec. XIIⁱⁿ)

α^{II}

- L Gent, Universiteitsbibliotheek, 92 (ca. 1120)
 Atr Arras, Bibliothèque Municipale, 184 (sec. XIII)
 G Göttingen, Universitätsbibliothek, philol. 173 (sec. XVⁱⁿ)

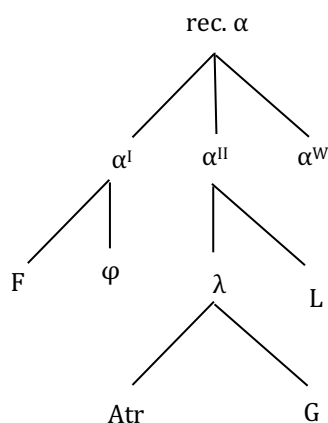
α^W sottorecensione contaminata, usata da M. Welsper per l'ed. del 1595

B = rec. B

- b Leiden, Universiteitsbibliotheek, Voss. lat. F. 113 (sec. IX^{med})
 β Oxford, Magdalen College, 50 (sec. XIIⁱⁿ)
 π Paris, Bibliothèque Nationale, lat. 6487 (sec. XIIIⁱⁿ)
 M Madrid, Biblioteca Nacional, 9783 (sec. XIII^{in-med})

Con (α) o (B) indico un accordo approssimativo di α o B con gli altri testimoni.

2. Stemma della rec. α (da Vannini 2018)

3. *Historia Apollonii regis Tyri* 1 (ed. Vannini 2018)

1. In ciuitate Antiochia rex fuit quidam nomine Antiochus, a quo ipsa ciuitas nomen accepit Antiochia. 2. is habuit unam filiam, uirginem speciosissimam, in qua nihil rerum natura exerrauerat, nisi quod mortalem statuerat. 3. quae dum ad nubilem peruenisset aetatem et species et formositas cresceret, multi
5 et cum magna dotis pollicitatione currebant. 4. et cum pater deliberaret cui potissimum filiam suam in matrimonium daret, cogente iniqua cupiditate, flamma concupiscentiae incidit in amorem filiae suae et coepit eam aliter diligere quam patrem oportebat. 5. qui cum luctatur cum furore, pugnat cum dolore, uincitur amore: excidit illi pietas, oblitus est
10 se esse patrem et induit coniugem. 6. sed cum sui pectoris uulnus ferre non posset, quadam die prima luce uigilans inrumpit cubiculum filiae suae, famulos longe excedere iussit, quasi cum filia secretum conloquium habiturus, et stimulante furore libidinis diu repugnanti filiae suae nodum uirginitatis eripuit. perfectoque scelere euasit cubiculum. 7. puella uero stans dum miratur
15 scelesti patris impietatem, fluentem sanguinem coepit celare. sed guttae sanguinis in pauimento ceciderunt.

$A(Va^c)P(\alpha^{II} B)$

3. nisi ... statuerat AVa^c , *om. P* | mortalem B *Riese*: -le AVa^c 4. nubilem $P \alpha^{II} B$: ubilem A | aetatem $A \alpha^{II} B$: aetate P | eius *ante* species *desideratur* 5. cum AB : *om. P* 6. potissimum PB : potentissimo A | daret AB , *om. P* 7. flamma concupiscentiae $AP(\alpha^{II} B)$, *del. Schmeling* 8. suae $A \alpha^{II}$, *om. P* | patrem $A \alpha^{II} B$: -ter P | cum luctatur AB : conluct- P 9. pugnat B *Riese*: -na AP 11. posset $A \alpha^{II} B$: -sit P | inrumpit AP : inrupit $Va^c \alpha^{II} B$ 12. excedere A : exercere P : secedere $\alpha^{II} B$ 13. et A : et etiam P | repugnanti C *Riese*: -te $AP \alpha^{II} B$ | nodum $A \alpha^{II} B$: florem P 14. cubiculum $A \alpha^{II} B$, *om. P* | dum miratur $A(B)$, *om. P* 15. scelesti P : -tis A | fluentem sanguinem A , *om. P*

4.

50, 11 'Theophile, si debitis tormentis et sanguini tuo cupis esse consultum et a me mereri indulgentiam, clara uoce dicito: quis tibi allocutus est ut me interficeres?'

debitis tormentis P : uis tormenta deuitare α^I (deuitare *om. φ*): uis tormenta euadere α^{II} :
deuitatis tormentis *Ring*: deuitare uis tormenta *ego*

5.

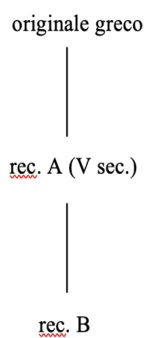
3, 2-5 et ut semper impio toro frueretur, ad expellendos nuptiarum petitores quaestiones proponebat dicens: 'quicumque uestrum quaestionis meae propositae solutionem inuenerit, accipiet filiam meam in matrimonium; qui autem non inuenerit, decollabitur'. et si quis forte prudentia litterarum quaestionis solutionem inuenisset, quasi nihil dixisset decollabatur et caput eius super portae fastigium suspendebatur. atqui plurimi undique reges, undique patriae principes propter incredibilem puellae speciem contempta morte properabant.

atqui *Riese*: et quia AP , *om. α*

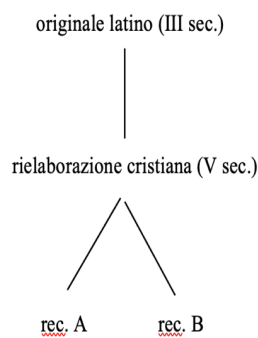
rec. B (ed. Kortekaas 2004) et ut semper impiis thoris filia fruere, ad expellendos petitores nouum nequitiae genus excogitauit. quaestiones proponebat dicendo: 'si quis uestrum quaestionis meae solutionem inuenerit, accipiat filiam meam in matrimonio; qui uero non inuenerit, decollabitur', quia plurimi undique reges ac principes patriae propter incredibilem speciem puellae contempta morte properabant. et si quis prudentia litterarum quaestionis solutionem inuenisset, quasi nihil dixisset, decollabatur et caput eius super portae fastigium ponebatur, ut aduenientes imaginem mortis uidentes conturbarentur, ne ad talem conditionem accederent.

6.

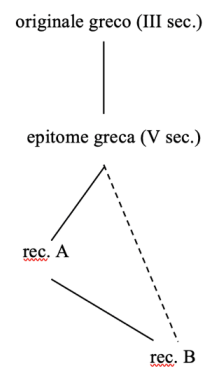
RIESE:

KLEBS:

KORTEKAAS:

7.

1, 1 In ciuitate Antiochia rex fuit quidam nomine Antiochus, a quo ipsa ciuitas nomen accepit Antiochia.

rec. B (ed. Kortekaas 2004) Fuit quidam rex Antiochus nomine, a quo ipsa ciuitas nomen accepit Antiochia.

8.

1, 7 puella uero stans dum miratur scelesti patris impietatem, fluentem sanguinem coepit celare. sed guttae sanguinis in pauimento ceciderunt.

rec. B (ed. Kortekaas 2004) scelesti patris impietatem puella mirans cupit celare: sed in pauimentum certa uidentur.

9.

18, 6 ... cum non posset puella ulla ratione uulnus amoris tolerare, in multa infirmitate membra prostrauit fluxa et coepit iacere imbecillis in toro.

rec. B (ed. Kortekaas 2004) ... cum non possit puella ulla ratione amoris sui uulnus tolerare, simulata infirmitate coepit iacere.

10.

11, 1 latere posset: lateret B

- 32, 2 coepit latere post monumentum: fugit post monumentum *B*
 12, 3 animaduertens uidit: animaduertit *B*
 46, 8 e 50, 4 clamauerunt dicentes: dixerunt *B*
 2, 7 cohortatur: hortatur *B*
 6, 2 inquires: quaere *B*
 25, 8 sufferre non potest: non fert *B*
 44, 3 egredi: effluere *B* (*a proposito del sangue*);
 4, 3 ait ad eum: ait *B*
 6, 4 peruenit ... ad patriam: attigit patriam *B*
 14, 1 beneficio unius adolescentis, quem nescio: beneficio nescio cuius adolescentis *B*
 25, 2 nauigare iussit: nauigare praecipit *B* (*c. planus*)
 32, 3 petierunt pelagus: pélagus petiérunt *B* (*c. velox*)
 34, 2 ingreditur [ad] lupanar: lupánar ingréditur *B* (*c. tardus*)

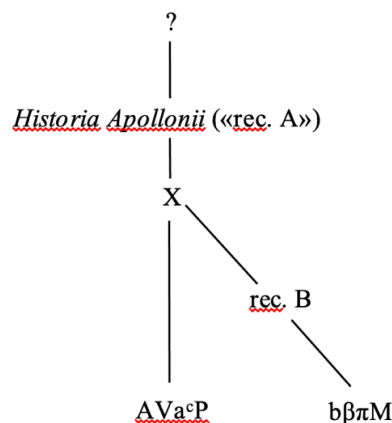
11.

21, 6 ... et ait gaudens: 'quod filia mea cupit, hoc est et meum uotum.' nihil enim in huiusmodi negotio sine deo agi potest.

nihil ... potest *secl. Klebs* | deo] desiderio *ego* (*cf. 22, 4* 'sed ego tibi vere consentio, quia et ego amando factus sum pater')

rec. B (*ed. Kortekaas 2004*) et his dictis uidens rex faciem eius roseo rubore perfusam intellexit dictum et ait: 'gaudio sum plenus, quod filia mea concupiuit te. et meum uotum est. peto itaque ne fastidias nuptias natae meae'

12. Possibile rapporto tra le rec. A e B (da Vannini 2018)

Bibliografia essenziale

Archibald, E. 1991. *Apollonius of Tyre. Medieval and Renaissance themes and variations*, Cambridge.

- Bergamin, M. 2005. *Aenigmata Symposii. La fondazione dell'enigmistica come genere poetico*, Firenze.
- Garbugino, G. 2004. *Enigmi della Historia Apollonii regis Tyri*, Bologna.
– 2010. *La storia di Apollonio re di Tiro*, Alessandria.
- Klebs, E. 1899. *Die Erzählung von Apollonius aus Tyrus. Eine geschichtliche Untersuchung über ihre lateinische Urform und ihre späteren Bearbeitungen*, Berlin.
- Kortekaas, G.A.A. 1984¹. *Historia Apollonii regis Tyri*, Groningen.
– 2004². *The story of Apollonius, King of Tyre*, Leiden – Boston.
– 2007. *Commentary on the Historia Apollonii regis Tyri*, Leiden – Boston.
- Panayotakis, S. 2012. *The story of Apollonius, King of Tyre. A commentary*, Berlin – New York.
- Riese, A. 1893² (1871¹). *Historia Apollonii regis Tyri*, Lipsiae.
- Ring, M. 1888. *Historia Apollonii regis Tyri e codice Parisino 4955*, Posonii – Lipsiae.
- Schmeling, G. 1988. *Historia Apollonii regis Tyri*, Leipzig.
- Tsitsikli, D. 1981. *Historia Apollonii regis Tyri*, Königstein im Taunus.
- Vannini, G. 2018. *Storia di Apollonio re di Tiro*, Milano, Fondazione Valla – Mondadori.